

POLICYSOLUTIONS

Az Orbán-kormány ötödik évének mérlege

A harmadik Orbán-kormány jogalkotása számokban

**TÖRVÉNY
GYÁRTÓK**

2015. augusztus

Bevezető

A Policy Solutions Törvénygyártók című projektjének célja, hogy felmérje a jogalkotás sebességét parlamenti ciklusok között és ciklusok közben. A projekt egyik alapvetése, hogy a törvényhozás tempója kihatással van az elfogadott törvények minőségére, illetve az elfogadási folyamat transzparenciájára. Az ellenzék, a civil társadalom és a nyilvánosság csak akkor tudják követni a törvényhozás munkáját, illetve csak akkor tudják demokratikus jogait és kötelezettségeiket gyakorolni, ha erre a folyamat teret és időt biztosít. **Bár nyilván nem a sebesség az egyetlen dimenziója a fenti lényeges szempontoknak, egy szükséges tényező azok érvényesüléséhez.** Többek között kiemelten érdemes vizsgálni és nyomon követni, hogy milyen változások következnek be e téren, hogy mely kormányok pörgetik a törvényhozást, milyen típusú törvényekkel siet a törvényhozás, mik az eljárási szabályok, és milyen a folyamat kiemelt szereplőinek a hatása (főleg a Köztársasági Elnöké).

Épp a jelenség komplexitására való tekintettel nem akarjuk azt állítani, hogy van egy konkrét helyes törvényhozási idő, amelynek betartása jó demokratikus gyakorlatnak minősül. De a radikális változások nyilvánvalóan hatással vannak a törvényhozási munkára, ezeket érdemes figyelemmel kísérni, megérteni, és vitát folytatni a változás okairól és indokairól, azok megalapozottságáról és demokratikus legitimitációjáról. Ezért mindenképpen **fontosnak tartjuk az e téren bekövetkező változások folyamatos nyomonkövetését és vizsgálatát, illetve a demokratikus közvélemény tájékoztatását a fent említett tényezők alakulásáról.**

Az előző elemzéseinkben külön-külön és összehasonlítva is vizsgáltuk a 2006-2010-es és a 2010-2014-es ciklus jellegzetességeit. **A következő oldalakon az Orbán-kormány ötödik évét, a harmadik Orbán-kormány megalakulása óta eltelt egy évet tekintettük át, és hasonlítottuk össze a korábbi ciklusok jellemzőivel.**

Az elemzés a Nyílt Társadalom Alapítványok támogatásával készült.

Az Orbán-kormány ötödik évének mérlege

Nem csökkent a törvényhozási kedv a harmadik Orbán-kormány első évében: a törvényhozási intenzitás alig maradt el valamivel Orbán Viktor előző kormányának első évére jellemző felfokozott jogalkotási tevékenységtől. A törvények elfogadásának átlagos ideje ugyanakkor közel két héttel nőtt, részben azért, mert a korábbi ciklusokkal ellentétben az elmúlt évben a nemzetközi szerződések elfogadása nem gyorsította, hanem lassította a törvényhozás sebességét. A kivételes, gyorsított eljárásban elfogadott jogszabályok száma a korábbi időszakokhoz képest jelentősen csökkent, ezek elfogadási sebessége azonban még tovább gyorsult. Ilyen módon főként politikailag is érzékeny, gazdasági és adózási témájú törvényeket tárgyalt meg a Parlament.

Változatlan törvényhozási kedv, mérséklődő tempó

A 2014-ben harmadszorra is kormányra jutó Fidesz-KDNP első évében, 2014 és 2015 nyara között összesen 201 törvényt fogadott el a Parlament. Összehasonlításként: a 2010-et követő első 365 napon 215 jogszabályt szavaztak meg az Országgyűlésben, ami kifejezetten erős tempónak számított, hiszen átlagosan minden második napra jutott egy törvény. **A 2014-2015-ös periódus törvényhozási intenzitása tehát alig marad el valamivel Orbán Viktor előző kormányának első évére jellemző felfokozott jogalkotási tevékenységtől.** Megállapítható, hogy a harmadik Orbán-kabinet négyéves kormányzást és egy újabb megnyert választást követően is folytatta a rá jellemző nagyléptékű törvénygyártást. Amennyiben az Orbán-kormány ezt az ütemet tartani tudja a következő három évben is, akkor a 2014-2018-as ciklusban is elérheti az előző négy évre jellemző 800 fölötti törvényt számot.

Az elfogadott törvények száma önmagában nem ad pontos képet a jogalkotási gyakorlatról, ehhez természetesen elengedhetetlen a törvények elfogadási sebességének vizsgálata. **A harmadik Orbán-kabinet 2014-es megalakulása és 2015 júliusa közötti egy éves időszakban átlagosan közel 39 nap alatt született egy beterjesztett javaslatból elfogadott jogszabály. Ez a második Orbán-kormány első évével összevetve érdemi lassulást jelent.** 2010-2011-ben átlagosan 26 és fél nap alatt fogadott el törvényeket a munkáját megkezdő kabinet és parlamenti többsége, vagyis 2014-2015-ben 12 nappal, közel két héttel több idő jutott a törvények áttekintésére és megszavazására. Mindez inkább a 2010-ben induló új vezetés által kitűzött ambiciózus reformtörekvésekkel

magyarázható, amennyiben a változás ígérletét nagyszámú jogszabály gyors elfogadásával, illetve megváltoztatásával kívánta demonstrálni.

I. táblázat: Az előterjesztések benyújtása és elfogadása közt eltelt idő a harmadik és a második Orbán-kormány első évében, illetve a 2006-2010-es és a 2010-2014-es ciklusokban

Előterjesztés típusa	Napok száma benyújtástól elfogadásig, 2014-2015	Napok száma benyújtástól elfogadásig, 2010-2011	Napok száma benyújtástól elfogadásig, 2010-2014	Napok száma benyújtástól elfogadásig, 2006-2010
Összes törvény	38,85	26,52	33,17	47
Összes törvény nemzetközi szerződések ratifikálása nélkül	33,35	27,36	35,89	55,1
Egyéni képviselők által benyújtott előterjesztések	34,14	24,84	30,6	57,13
Sürgős törvények (nemzetközi szerződések ratifikálása nélkül)	24,94	29,57	29,7	44,5
Kivételesen sürgős törvények (nemzetközi szerződések ratifikálása nélkül)	9,27	NA	4,1	NA
Határozati hárszabályi rendelkezésektől való eltéréssel (nemzetközi szerződések ratifikálása nélkül)	16,72	NA	NA	NA

Az általános reformlendület ciklus közbeni mérséklődése természetesnek tekinthető, ami az első évhez viszonyítva az előző ciklus egészére vonatkozó 33 napos jogalkotási időben

már meg is jelenik. **Ugyanakkor az jól látható, hogy nem csak az előző parlamenti periódus első évéhez, hanem a 2010-2014-es ciklus egészéhez képest is valamelyest lassabb volt harmadik Fidesz-kormány első egy évének törvényhozási tempója: a jogszabályok benyújtása és elfogadása közötti idő átlagosan csaknem 6 nappal nőtt 2014-2015-ben.** Ez azonban még mindig gyorsabb tempó volt, mint amit a Gyurcsány- és Bajnai-kormányok alatt tapasztalhattunk. Ha a 2006-2010-es időszakkal is összevetjük a harmadik Orbán-kormány első évét, akkor láthatjuk, hogy az elmúlt egy évben átlagosan 8 nappal gyorsabban fogadott el törvényt a Parlament, mint 2006-2010-ben. **Az elmúlt egy év törvényhozási sebessége tehát nagyjából a 2010-2014-es és a 2006-2010-es ciklusok között helyezkedik el, de valamelyest közelebb az előző Orbán-kormány gyakorlatához.**

Érdekes eredményt kapunk, ha a nemzetközi szerződések kötelező hatályát elismerő és azokat kihirdető törvényeket figyelmen kívül hagyjuk, és ezek nélkül tekintjük át a törvények elfogadásához szükséges időt. A korábbi két teljes parlamenti ciklusban, sőt, még a 2010-2011-es reformláz idején is azt tapasztaltuk, hogy a nemzetközi szerződések parlamenti jóváhagyása alapvetően gyorsítja a parlamenti munkát, hiszen ha kivesszük a vizsgálatból ezeket a jogszabályokat, akkor jellemzően nő az átlagos törvényhozási idő. A Gyurcsány-Bajnai kormányok négy éve alatt átlagosan 8, a második Orbán-kabinet négy éves periódusában közel 3, de még a 2010-2011-es első évében is csaknem egy nappal rövidítette le a nemzetközi szerződésről szóló törvényjavaslatok elfogadása az átlagos jogalkotási sebességet. Ezzel szemben a harmadik Fidesz-kormány első éve alatt öt és fél nappal tovább tartott ezekkel a jogszabályokkal az átlagos jogalkotási idő, mint nélkülük. **Vagyis, a korábban vizsgált periódusokkal ellentétben az elmúlt egy év során a nemzetközi szerződések elfogadása nem gyorsította, hanem lassította a törvényhozás átlagos sebességét, méghozzá jelentős mértékben.** Ezt támasztja alá az is, hogy a második és a harmadik Orbán-kormány első éve közötti időbeli különbség 12 napról a felére csökken a nemzetközi szerződések ratifikálása nélkül.

Sürgős eljárások: kevesebbet, de még gyorsabban

Az összes törvény elfogadási idejének tekintetében ugyan számottevő lassulásról beszélhetünk az elmúlt egy évben a második Orbán-kormány első évéhez, illetve a jelenlegit megelőző teljes parlamenti ciklushoz viszonyítva, **a sürgős törvények elfogadási ideje viszont a legutóbbi időszakban még tovább gyorsult. A 2014. júniustól számított 365 napban 25 nap alatt fogadtak el sürgős eljárásban**

törvényeket, majdnem 5 nappal gyorsabban, mint a 2010-2011-es és a 2010-2014-es időszakokban.

A 2014-2015-ös egy év tekintetében az összes törvény átlagához képest is rendkívüli gyorsulásról beszélhetünk a sürgős javaslatoknál (a nemzetközi szerződések ratifikálását nem tekintve). Míg a 201 törvényjavaslat elfogadása átlagosan közel 39 napot vett igénybe, addig az elenyésző alkalommal igénybe vett sürgős eljárásban tárgyalt beterjesztéseket pontosan két héttel gyorsabban sikerült keresztülvinni a Parlamenten. Érdemes azt is hozzátenni, hogy a kivételes sürgős eljárásban beterjesztett javaslatokkal 9,27, a határozati hárszabályi rendelkezésektől való eltéréssel pedig 16,72 nap alatt végzett az Országgyűlés – tehát a sürgős eljárás tempójánál is gyorsabban **Meg kell említeni azonban, hogy a jelenlegi ciklus első évében a négy évvel korábbinál jóval kevesebb javaslatot tárgyaltak sürgős eljárásban.**

Az egyéni képviselők által benyújtott törvénytervezeteknél az összes törvényre jellemző tendenciákat találjuk az időbeli összevetés során. **A legutóbbi egy éves periódusban 34 nap alatt fogadtak el egyéni képviselők által beterjesztett javaslatokat, ami igen jelentős lassulás a négy évvel korábbi cikluskezdethez képest, amikor ugyanerre 10 nappal kevesebbre volt szüksége az előző Orbán-kormányoknak.** Az egyéni indítványok átfutási ideje az utóbbi évben a 2010-2014-es teljes ciklushoz képest is lassabb volt, ugyanakkor még mindig közel feleannyi idő alatt mentek át az ilyen jogszabályok, mint a Gyurcsány-Bajnai kormányok idejében.

Az adatokból alapvetően az látszik, hogy az új Orbán-kormány első éve alatt lényegesen kevesebb alkalommal nyúlt a sürgős vagy kivételesen sürgős tárgyalási módokhoz, mint 2010-ben induló kormányzásuk legelső 365 napja folyamán. Míg 2010-2011-ben összesen 65 törvényt fogadott el a Parlament sürgős eljárással – a kivételesen sürgős eljárás bevezetésére csak 2012-ben került sor –, addig 2014-2015-ben mindössze 6 sürgős és további 10 kivételesen sürgős eljárással tárgyalt tervezetet fogadtak el.

2. táblázat: A sürgős eljárásban tárgyalt előterjesztések összehasonlítása a harmadik és a második Orbán-kormány első évében, illetve a 2010-2014-es és a 2006-2010-es ciklusokban

Időszak	Sürgős és kivételesen sürgős eljárásban tárgyalt elfogadott előterjesztések száma*	Az adott időszakban elfogadott összes előterjesztés %-ában	Az adott időszakban elfogadott sürgős (és kivételesen) sürgős eljárásban tárgyalt előterjesztések száma az előző ciklus azonos periódusában elfogadott sürgős előterjesztés %-ban
2014-2015	16 (10)	7,96%	24,61%
2010-2011	65	30,23%	-
2010-2014	160	19%	109,6%
2006-2010	146	24%	-

* Zárójelben a kivételesen sürgős eljárások száma

Ha ehhez a 14 házszabályi rendelkezésektől való eltéréssel megszavazott jogszabályt is hozzávesszük, még akkor is kétszer több alkalommal tért el a jogalkotás hagyományos menetrendjétől a második Orbán-kabinet első éve alatt az Országgyűlés, mint 2014-2015-ben. **Ezek alapján tehát azt mondhatjuk, hogy 2010-2011-hez képest a legutóbbi egy évben jelentősen visszaszorult a nem normál eljárásban elfogadott jogszabályok száma.**

Szemléletesen megjelenik mindez az adott időszakokban elfogadott összes előterjesztés arányaiban is. Megközelítőleg azonos számú jogszabály elfogadása mellett a 2014-2015-ös időszakban csupán az összes elfogadott törvény 8%-át tette ki a sürgős, illetve kivételesen sürgős eljárásban tárgyalt törvényjavaslat, míg négy évvel korábban, ugyanebben az időintervallumban csaknem minden harmadik elfogadott törvényt sürgős eljárásban fogadtak el. A legutóbbi egy év vonatkozó adata nem csak a mindent átalakító szándéktól fűtött 2010-2011-es időszakhoz képest jelentősen alacsonyabb: a második Orbán-kormány teljes négy éve során arányaiban több mint kétszer, a 2006-2010-es ciklusban pedig háromszor nagyobb volt a sürgős törvények részesedése az összes elfogadott jogszabály között. A visszaesés egyelőre tehát a két legutóbbi teljes parlamenti ciklushoz mérten is meghatározó mértékű.

Sürgős eljárásban elsősorban az államigazgatást és a közigazgatási szervezetet érintő jogszabályokat fogadott el a Parlament az elmúlt évben. Magyarország minisztériumainak felsorolásáról, illetve az előbbi törvénnyel összefüggő egyes törvények módosításáról is így fogadtak el jogszabályokat. Sürgős eljárásban módosította a törvényhozás egyes közigazgatási tárgyú törvények, valamint az egyes önkormányzatokat érintő törvények módosításáról szóló tervezeteket. Emellett a költségvetési tervezéssel, valamint a pénzüpiaci és a közüzemi szolgáltatások hatékonyabb nyújtásával összefüggő törvénymódosítást is ilyen formában tárgyalták, csakúgy, mint **a helyi önkormányzati választásokat és a választási eljárásról szóló törvényt módosító javaslatot.**

Kivételesen sürgős eljárásban főként politikailag is érzékeny, gazdasági és adózási témájú törvényeket tárgyalt meg a Parlament. A reklámadóról szóló törvényt és az ahhoz kapcsolódó törvények módosítását is ilyen formában vitte végig a magyar törvényhozás, de **a banki hitelezés,** illetve kölcsönszerződésekről szóló több tervezet is kivételes eljárás során fogadtak el. Határozati házsabályi rendelkezésektől való eltéréssel szavazták meg a jövő évi költségvetésről szóló törvényt, valamint a budapesti **vizes világbajnokság** megvalósításához szükséges létesítményfejlesztésről szóló tervezetet is, csakúgy, mint a **brókerbotrányra** adott jogszabályi változtatásokat is.

A jelenlegi kabinetnek ugyanakkor nem kellett feltétlenül a gyorsabb elfogadást lehetővé tevő eljárásokhoz folyamodnia az elmúlt egy év során annak érdekében, hogy rendkívül gyorsan el tudjon fogadni számára fontos jogszabályokat. **A déli határra tervezett kerítés felállítása érdekében az Országgyűlésnek benyújtott, az ideiglenes biztonsági határzár létesítésével, valamint a migrációval összefüggő törvények módosításáról szóló javaslatot például normál eljárásban tárgyalta, és pontosan egy hét alatt fogadta el a Parlament.** Hasonló sebességgel tudta átvinni – szintén normál eljárásban – a kormánypárti többség a **közérdekű adatigénylés feltételeit szigorító, információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény módosítását is,** melyet június 26-án nyújtottak be, és július 6-án, vagyis tíz nap alatt el is fogadtak.

Policy Solutions

Politikai Elemző és Tanácsadó Intézet
Budapest, 1065, Révay utca 10.

(1) 4-748-748

info@policysolutions.hu

www.policysolutions.hu

POLICYSOLUTIONS

